

A su Christi maiestas dei nostri in Euangelio comprobata. Dixit enim David: Principio terræ tu fundasti domine, & opera manuum tuarum sunt cæli. Ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnia sicut vestimentum veterascent, & tanquam amicum mutabis ea, & mutantur tu vero ipse es, & anni tui non deficient. Quod adeo probatur in Euangelio dominus, vt diceret: Cæli & terra præteribunt, mea autem verba non præteribunt. Nihil igitur agunt qui propter cæli asserendam perpetuitatem, quantum corpus ætheris introducendū putarunt: cum æque videant dissimilem cæteris adiūctam membri vnus portionem labem corpori magis afferre consueuisse. Simul illud aduerte, quia Propheta David cum terræ priori loco nominauit, & postea cælum, credidit opus esse domini declarandū. Quādo enim dixit, Et facta sunt: nihil interest quid prius ex primas, cum simul vtrumque sit factum: simul ne eo saltem prærogatiua cælo diuinæ videatur adiudicata substantiæ, vt primogenitæ creaturæ priuilegio potior æstimate. Itaque illos suis reliquam contentionibus, qui inuis diuinationibus se resellunt. Nobis autem factis est ad salutem, non disputationum controuersia, sed præceptorum veritas: nec argumentationis astutia, sed fides mentis, vt seruamus creatori potius quæ creaturæ, qui est deus benedictus in secula.

Quomodo qua ve ratione terra facta in principio fuerit inuisibilis: Et cur deus cum res fecit, non simul ornatus illis congruos donauerit, Caput VII.

TERRA autem erat inuisibilis, & incomposita. Bonus artifex prius fundamentum posuit: postea fundamentum posito, ædificationis membra distinguit, adiungit ornatus. Posito igitur fundamento terræ, & confirmata cæli substantiā, duo enim ista sunt velut cardines rerū, subtextit: Terra autem erat inuisibilis, & incomposita. Quid est Erat, nisi ne forte in infinitum & sine principio extendant opinionem suam, & dicant: Ecce quia materia, id est hyle, sicut philosophi dicunt, etiam secundum scripturam diuinam non habuit initium? Verum hoc dicentibus respōdebis quia scriptum est: Erat autē Cain operari terræ. Et de eo qui Iubal dicitur est, habet scriptura: Hic erat pater qui demonstrauit psalterium & ci tharam. Et homo erat in Auidiæ regione, cui nomen Iob. Desinant ergo de verbo que sionem mouere, cum præmiserit Moyses quia fecit deus terram. Erat ergo ex quo facta est. Nam si sine principio eam dicunt esse, iam non solum deum, sed etiam hylem sine principio dicentes, definit vbi nam erat. Si in loco, ergo etiam locus sine principio fuisse astruitur, in quo erat materia rerum quæ principio non habebat. Quod si absurdum videtur de loco credere, videte ne forte volatilem terram debeamus æstimare, quæ non habens fundamentum, alarum remigiis suspēdebatur. Vnde ergo ei alas sumimus, nisi forte huc deriuemus pphetia sermonis interpretationem: A pennis terræ prodigia aut diuimus. Et illud: Væ terræ nauium pennæ? Sed hoc si accipiamus, in quo aere volabat terra? Sine aere enim volare non poterat. Sed aer adhuc esse non poterat, quia non erat. Esse non poterat, quia non erat sine rerum materia elementorum facta distinctio, cum ipsa adhuc elementa facta non essent. Vbi ergo erat materia ista alarum suffulta remigiis? In aere non erat, quia aer corpus est mundi. Corpus autem esse aerem docet lectio, quia emissis sagitta in locum quem iaculator intendit, incisus aer facti in seipsum resolutus est. Vbi ergo erat hyle, nisi forte dicatur quadam dementi intentione, quia in deo erat? Ergo deus qui est inuisibilis nature atque inuisibilis, qui lucem habitat inaccessibilem, incomprehensibilis & purissimus spiritus, locus erat materiæ mū-

dialis, & erat in deo mundi portio, cum de hoc mundo non sit nec mens seruulorum eius, sicut habemus scriptum: De hoc mundo non sunt, sicut & ego non sum de mundo? Quomodo ergo visibilia inuisibilibus, & ei qui ordinem ac decorem donauit omnibus, in composita copulabatur, nisi forte quia dixit: Terra autem erat inuisibilis: & inuisibile eā per substantiā credat: & ideo quia aquis operata, visibilis corporeis oculis esse non poterat, quemadmodum pleraque in profundo aquarū sita visum oculorum aciem prætereunt. Non enim deo aliquid inuisibile, sed creatura mundi creaturæ vtique æstimatione censetur. Inuisibilis etiam terra, quia nondum lux quæ illuminaret mundum, nondum sol: postea enim luminaria facta sunt cæli. Quod si solis radius plerūque etiā aquis operata illuminat, & profundo mersa splendore luminis sui prodit, quis dubitet deo ea quæ in profundo sunt, inuisibilia esse non posse: nisi forte sic accipiamus inuisibilem terram, quod nondum verbum dei & protectione visitabatur, quæ hominem non habebat propter quem dominus respiceret in terram, sicut scriptum est: Dominus respexit super filios hominum, si est intelligens, aut requirens deum? Et alibi ait: De cælo iaculatus est iudicium: terra tremuit, & quiescit. Et merito inuisibilis, quia incomposita, quæ figuram & speciem congruentem adhuc non acceperat a proprio conditore. Et fortasse dicant: Cur enim deus, sicut dixit, & facta sunt: non simul ornatus congruos rebus asurgentibus donauit elementis, quasi non poterit cælum insignitū stellis subito vt creatum est resurgere, & floribus ac fructibus terra vestiri? Potuit vtique, sed ideo primo facta, postea composita declarantur, ne vere increata, & sine principio crederetur, si species rerū velut ingenerate ab initio, non postea addite videretur. Incomposita terra legitur, & iisdem philosophis æternitatis quibus deus prius legis honoratur. Quid dicerent si ab initio eius pulchritudo vernasset? De mersa aquis describit, velut cuiusdam principium suum addita naufragio, & adhuc nonnullis facta non creditur. Quid si decori primogenitum vendicaret? Accedit illud quod imitatores nos sui deus esse voluit, vt primo faciamus aliqua, postea venissemus: ne dum simul vtrumque adoramus, neutrum possimus imple. Fides autem nostra quodam gradu crescit. Ideo primum fecit deus, postea venissemus, vt eundem credamus ornasse qui fecit, & fecisse qui ornauerit: ne alterum putemus ornasse, alterum creauisse, sed eisdem vtrumque esse operatum, vt primo faceret, postea componeret, ne alterum sine altero crederetur. Habes in Euāgelio huius rei euidentis testimonium. Nam suscitatus Lazarus dñs, iussit vt Iudei remouerent lapidē de sepulchro, vt mortuum videntes, postea resuscitati crederent. Deinde vocauit Lazarum, & resurrexit, & ligatis manibus & pedibus exiit foras. Nonne poterat remouere lapidem, qui poterat mortuum suscitare? Et qui potuit defuncto vitam reddere, non potuit nexus solvere vinculorum? Cui vinculis pedibus gressum dedit, huic non potuit ruptis vinculis incellum reddere? Sed vtique aduertimus quod voluit primo demonstrare mortuum, vt oculis suis crederet: deinde resuscitare, tertio iubere vt ipsi vincula fimeris soluerent, vt inter ista fides infunderetur infidelibus, & per gradus quosdam credulitas nasceretur.

Quomodo & quam ob causam terra fuerit incomposita, & quod per tenebras quæ erant super faciem abyssi, non intelligantur malæ potestates, quod earum malitiam deus creauerit. Quod etiam spiritus qui ferebatur super aquas, non pro alio quæ spiritus sanctus accipitur, cum aperta demonstratione quod malicia ex nobis orta sit, & non a deo creatore condita.

Caput VIII.

E iiii

Gen. 4.

Iob. 1.

C ex quo facta est. Nam si sine principio eam dicunt esse, iam non solum deum, sed etiam hylem sine principio dicentes, definit vbi nam erat. Si in loco, ergo etiam locus sine principio fuisse astruitur, in quo erat materia rerum quæ principio non habebat. Quod si absurdum videtur de loco credere, videte ne forte volatilem terram debeamus æstimare, quæ non habens fundamentum, alarum remigiis suspēdebatur. Vnde ergo ei alas sumimus, nisi forte huc deriuemus pphetia sermonis interpretationem: A pennis terræ prodigia aut diuimus. Et illud: Væ terræ nauium pennæ? Sed hoc si accipiamus, in quo aere volabat terra? Sine aere enim volare non poterat. Sed aer adhuc esse non poterat, quia non erat. Esse non poterat, quia non erat sine rerum materia elementorum facta distinctio, cum ipsa adhuc elementa facta non essent. Vbi ergo erat materia ista alarum suffulta remigiis? In aere non erat, quia aer corpus est mundi. Corpus autem esse aerem docet lectio, quia emissis sagitta in locum quem iaculator intendit, incisus aer facti in seipsum resolutus est. Vbi ergo erat hyle, nisi forte dicatur quadam dementi intentione, quia in deo erat? Ergo deus qui est inuisibilis nature atque inuisibilis, qui lucem habitat inaccessibilem, incomprehensibilis & purissimus spiritus, locus erat materiæ mū-

Ioan. 17.

Psal. 17.

Psal. 75.

E

F

Ioan. 11.